

KESK- JA IDA-EUROOPA MAJANDUSOLUKORD

Välismajanduse ülevaade, 28. jaanuar 2010

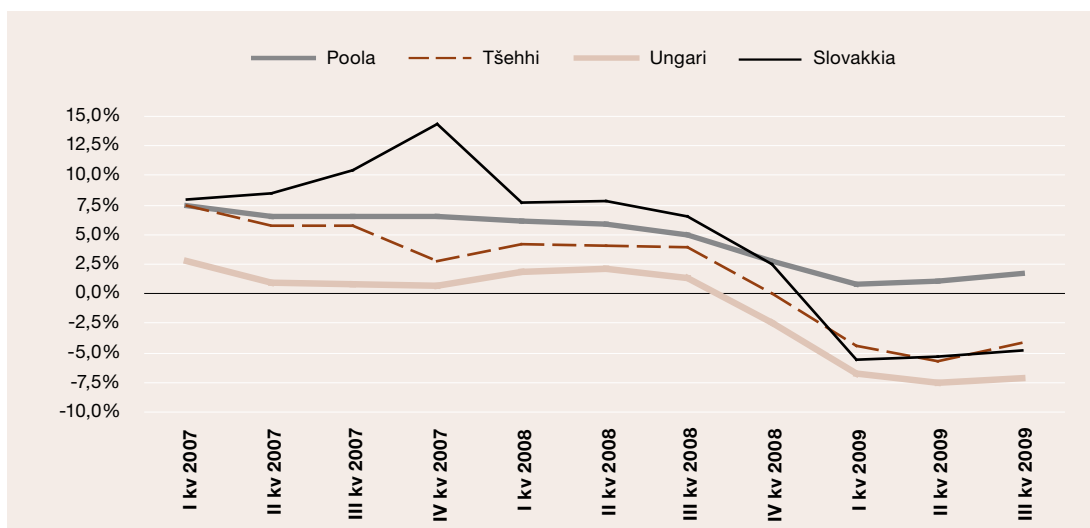
Koostanud: Eesti Panga rahvusvaheliste suhete eksperdid

Kesk- ja Ida-Euroopa (KIE) regiooni¹ majanduslik väljavaade paraneb ja on lootust, et majanduslanguse põhi on saanud. Peamine majandust toetav tegur on euroala majandusaktiivsus, mis mõjutab märkimisväärselt nõudlust KIE eksporditoodangu järele. Suurim väljakutse on konkurentsivõime parandamine ning kasvavate eelarvepuudujääkide ja võlakoormaga tegelemine.

Üldine majandusolukord

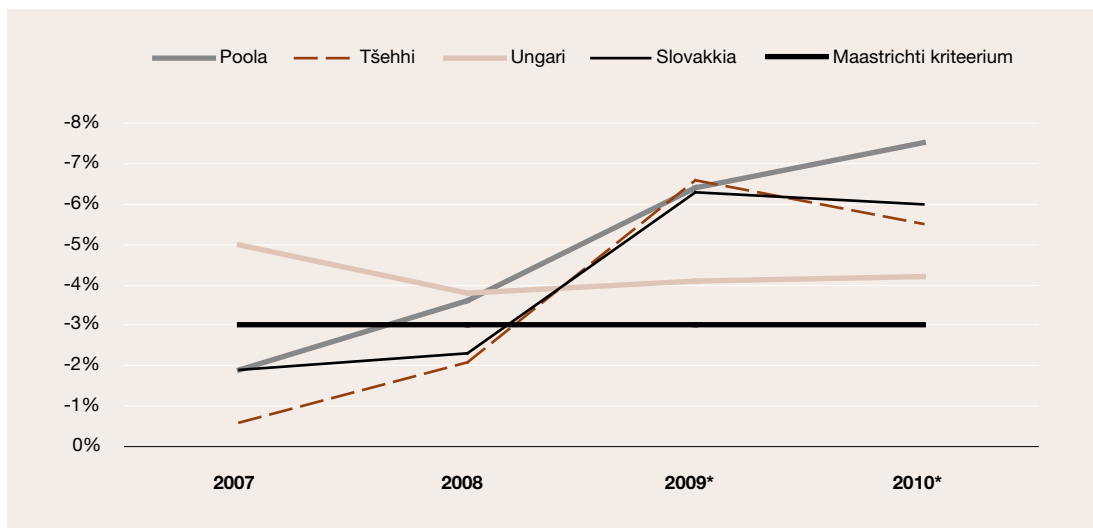
Kesk- ja Ida-Euroopa riikide majanduse taastumist on toetanud **euroala majanduse stabiliseerumine**. Aastatagusega ja eelneva kvartaliga võrreldes jätkus majanduskasv III kvartalis Poolas. Tšehhi ja Slovakkia majanduslangus III kvartalis aeglustus, kuid võrreldes II kvartaliga kasvas mõlema riigi majandus juba teist kvartalit järjest. Ka Ungaris on majanduslanguse tempo nii aasta kui ka kvartali arvestuses pidurdunud (vt joonised 1-2).

Märgatavalt on **halvenenud eelarve tasakaal**. Märkimisväärse võlakoormusega Ungaris tuleb teha enam jõupingutusi, et tegeleda eelarvepuudujäägiga ning vähendada valitsussektori võlga majandusliku lähenemise kriteeriumina fikseeritud 60%ni SKPst. Lisaks on eelarvepuudujäägi piirang fikseeritud Rahvusvahelise Valuutafondiga (IMF) sõlmitud laenuprogrammis. Suundumused riikides kinnitavad

Joonis 1. SKP kasv (a/a)

¹ Ülevaade kajastab Poola, Tšehhi, Ungari ja Slovakkia majanduse viimast arengut.

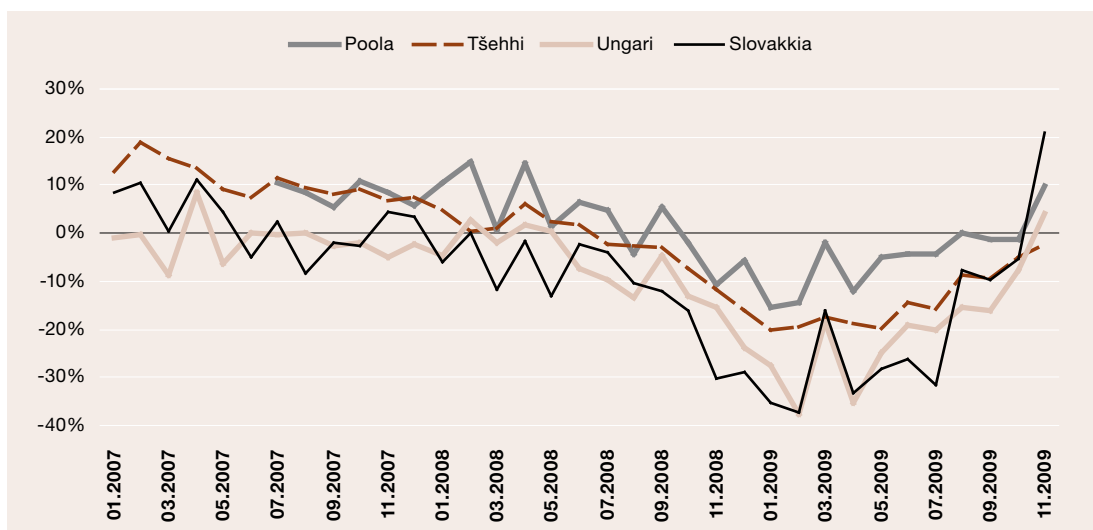
Joonis 2. Eelarve tasakaal (% SKPst)

* prognoos

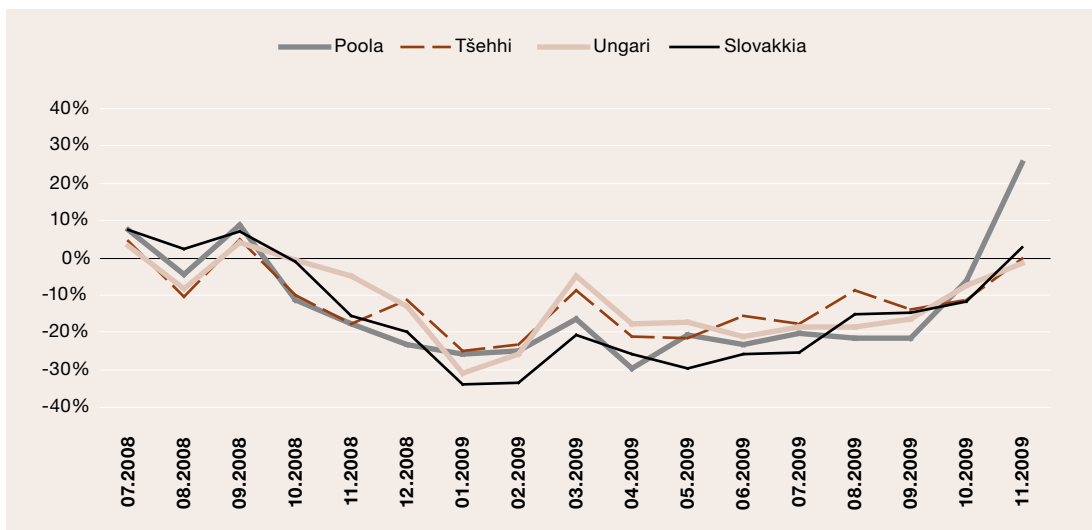
Allikas: Euroopa Komisjoni sügisprognoos

eelarvepositsioonide märgatavat nõrgenemist 2009. aastal, mis eelduste kohaselt jätkub ka 2010. aastal. Praegu on ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus algatatud kõikide vaadeldavate riikide suhtes.

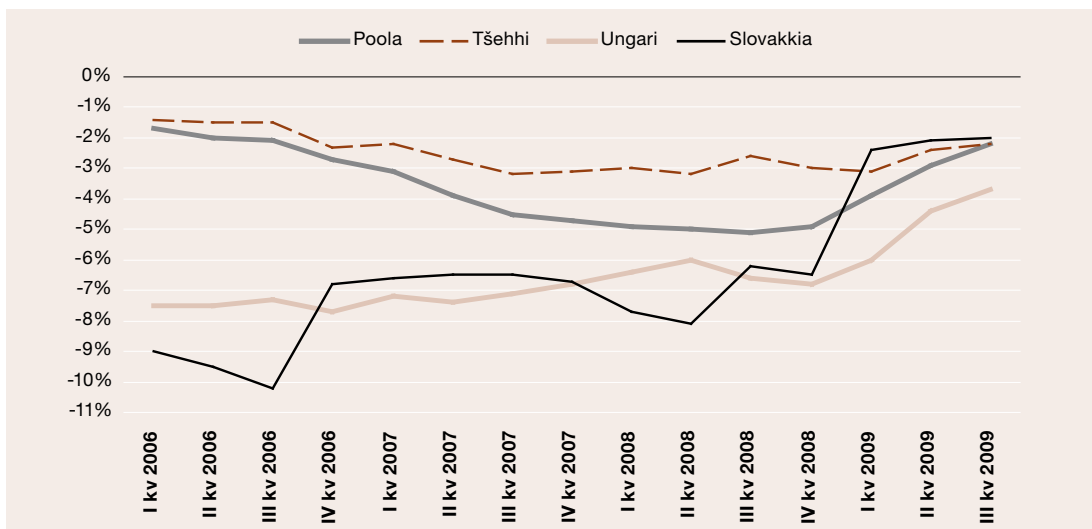
Lääne-Euroopa suurriikide kodumaiste abipakettide toel **paranenud välisõudlus** on viimastel kuudel toetanud nii tööstustoodangu taastumist kui ka ekspordimahu kasvu (vt joonised 3-4). Märkimisväärselt kosus autotööstus, mis hõlmab Tšehhi, Ungari ja Slovakkia tööstustoodangust ligikaudu 30%. Tänu ekspordinõudluse stabiliseerumisele on suurenenud ka tööstusettevõtete kindlustunne. Alates aasta algusest on nõrga sisenõudluse tõttu **import vähenenud ekspordist kiiremini**. Paranenud väliskaubandusbilans tasakaalustas suurel määral ka jooksevkontot (vt joonis 5).

Joonis 3. Tööstustoodangu aastakasv

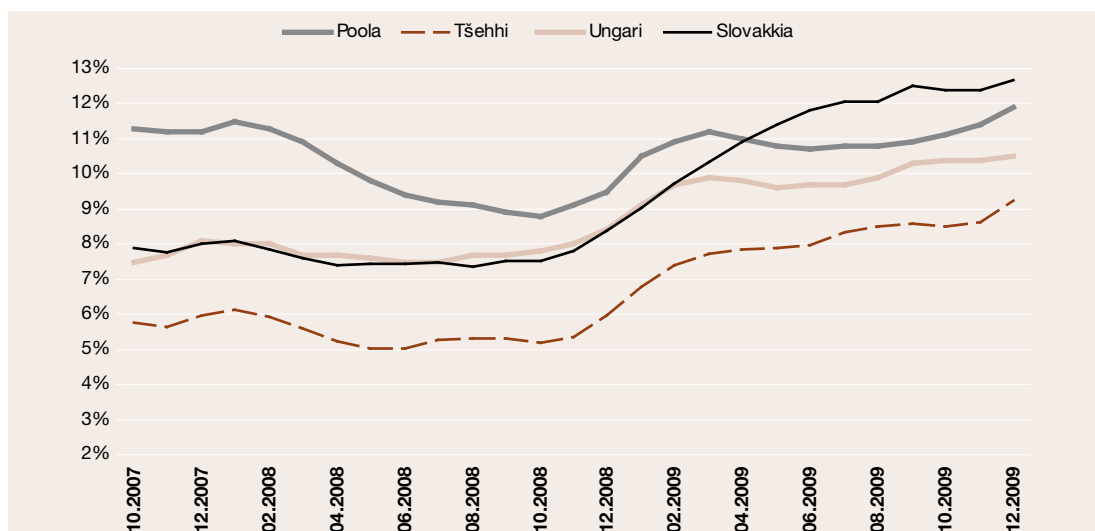

Joonis 4. Ekspordikasv (a/a)

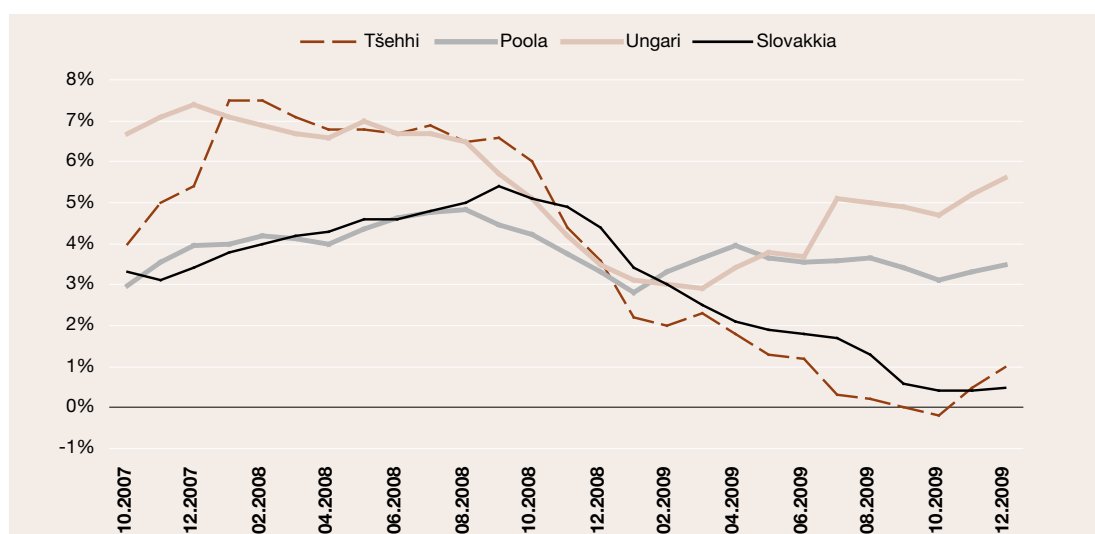

Joonis 5. Jooksevkonto tasakaal (% SKPst)

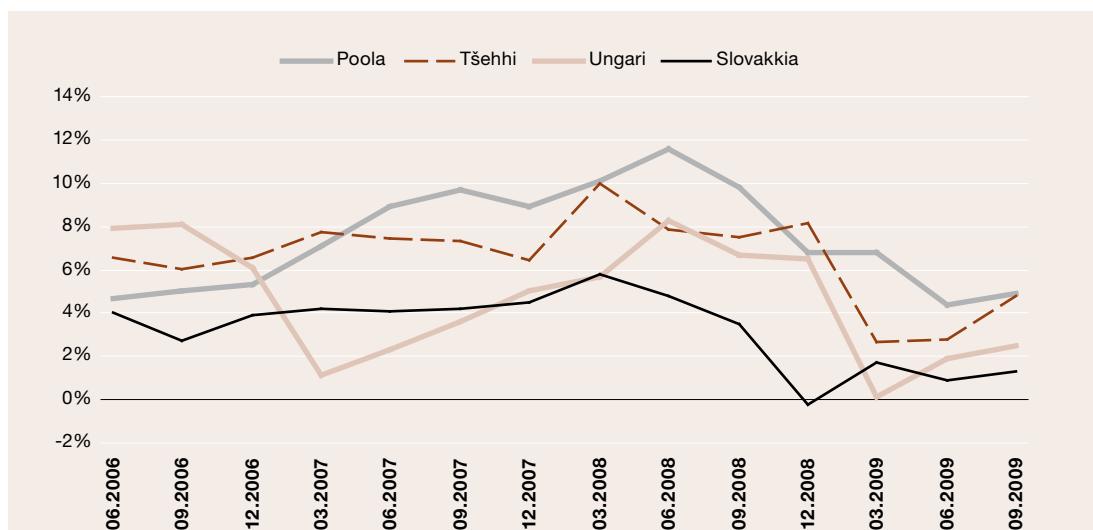
Majandustingimuste halvenedes on alates eelmise aasta lõpust **suurenunud tööpuudus**, kerkides viimaste aastate kõrgeimale tasemele. Kasvanud tööpuuduse ning nõrga sisenõudluse tõttu on **inflatsioonisurve leevenenud** võrreldes eelmiste aastatega (vt joonised 6-7). Kuna kütuse- ja energia hinnad aga kallinevad, siis on järgnevatel kuudel oodata inflatsioonimäära mõningast kasvu. Hoolimata suurenunud tööpuudusest on palgakasv viimastel kuudel kiirenenud (vt joonis 8).

Joonis 6. Tööpuuduse areng

Joonis 7. Tarbijahindade areng

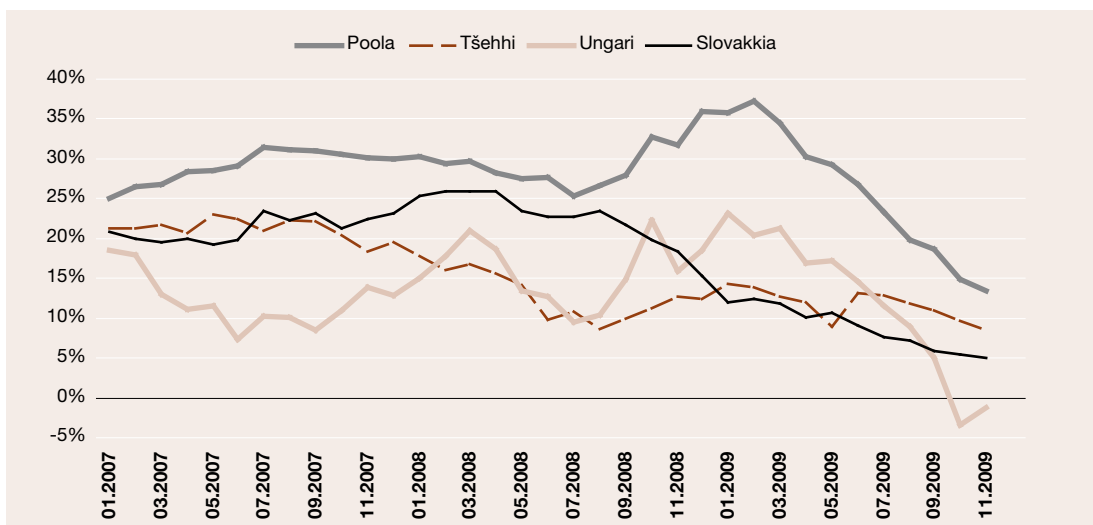

Joonis 8. Keskmise brutopalgaga muutus (a/a)

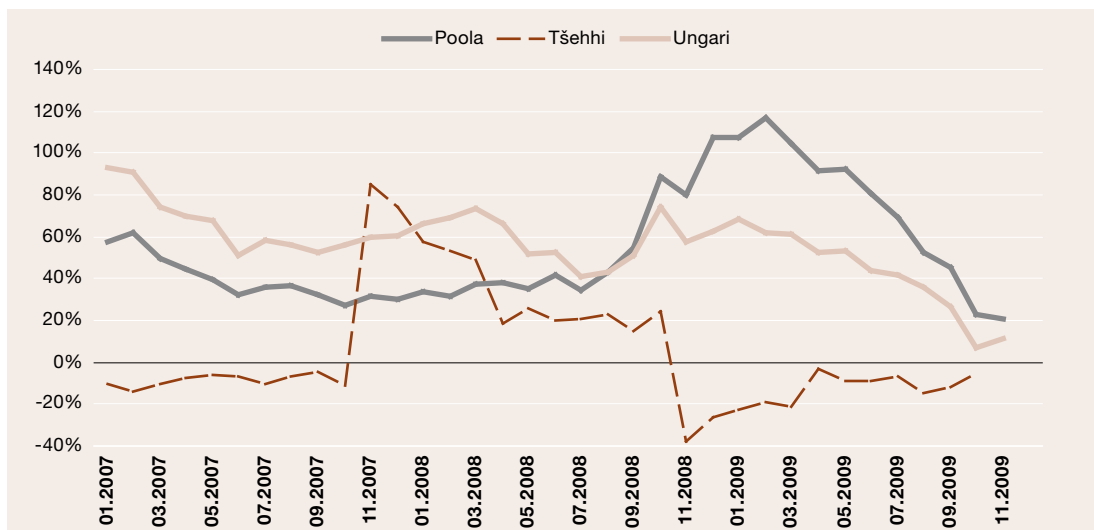
Finantssektor

Rahvusvahelise finantskriisi puhkemise järel on kõiki KIE pangandusturu osalisi mõjutanud **likviidsuse, raha hinna ja krediidi kvaliteedi probleemid**. Seetõttu on mitu Lääne-Euroopa pangagruppi kasutanud finantskriisi ägenedes pankade rekapiitalseerimise riiklikke abiskeeme. 2009. aasta algusest on kõik KIE keskpangad jõuliselt alandanud baasintressimäärasid.

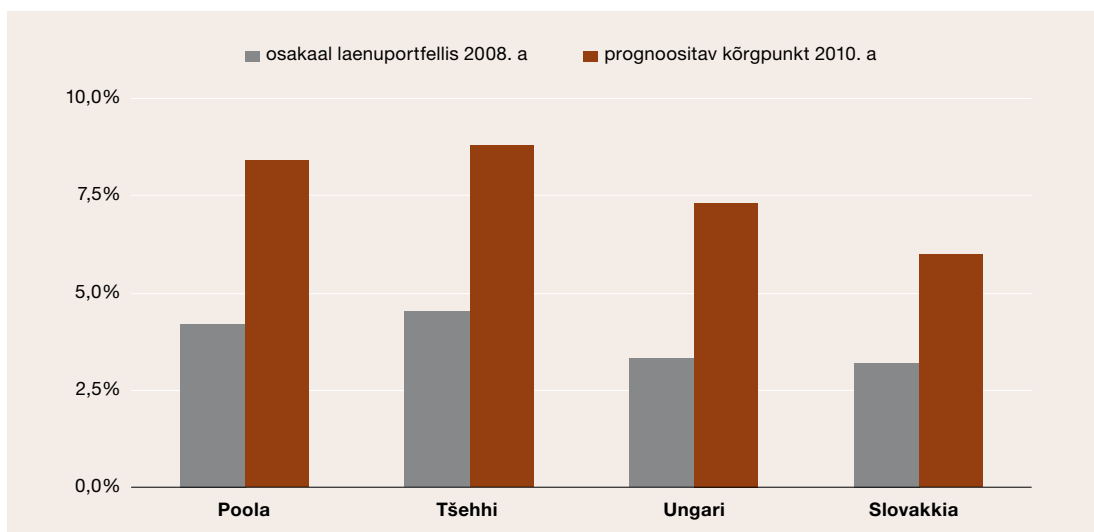
Laenuaktiivsus on alates 2009. aasta algusest langenud, kuna krediidinõudlus on vähenenud ning laenuvõtjad on riske konservatiivsemalt hinnanud. Välisvaluutalaenude mahu kasv aeglustub üldise laenumahu kasvuga samas tempos (vt joonised 9-10). Üle 60 päeva **maksetähtaega ületanud laenude** osakaal

Joonis 9. Laenumahu kasv (a/a)

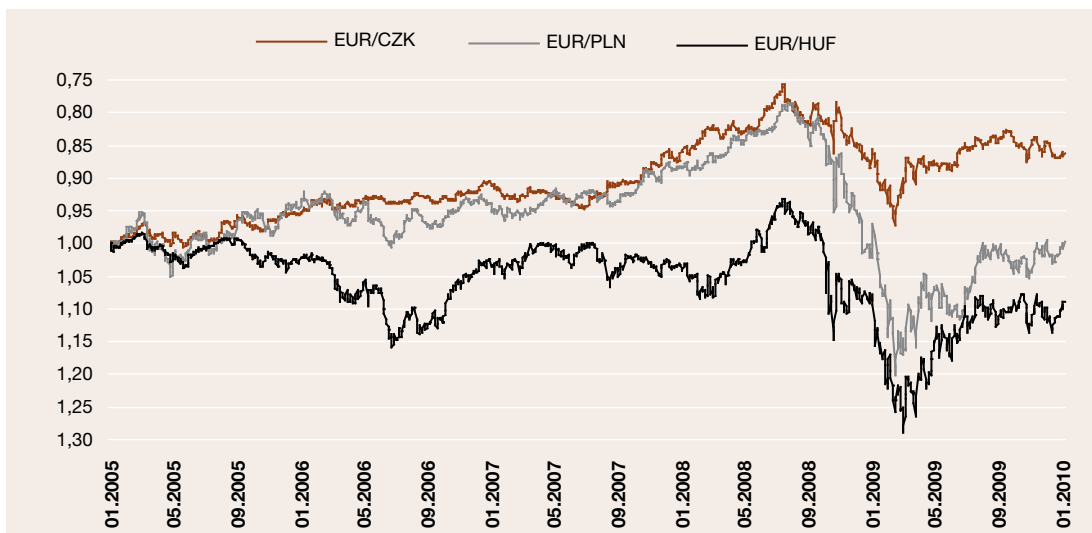
Joonis 10. Välisvaluutas nomineeritud eluasemelaenude mahu kasv (a/a)

Joonis 11. Maksetähtaega ületanud laenude mahu areng

koguportfellis jätkab suurenemist, kuigi kasv on viimastel kuudel mõningal määral aeglustunud. Hinnangute kohaselt alaneb viivislaenude maht alles järgmise aasta teises pooles (vt joonis 11).

KIE riikide vääringud on pärast järsku odavnemist 2009. aastal ja sellele järgnenud mõningast tugevnemist püsinud viimastel kuudel võrdlemisi stabiilsed. Samas on rahvusvaheliste finantsturgude riskikartlikkus veel võrdlemisi suur, mistõttu on ka KIE valuutade vahetuskursid jätkuvalt volatiilsed ja haavatavad (vt joonis 12).

Joonis 12. Poola zloti, Tšehhi krooni ja Ungari forinti vahetuskurss euro suhtes

Hoolimata rasketest aegadest jätkavad Lääne-Euroopa pangagrupid tegutsemist KIE riikides. See suurendab finantssektori usaldusväärsust ning parandab likviidsust. Pankade kapitaliseeritus on piisavalt kõrge, et tulla toime praeguse keerulise majandusolukorraga.